Eiropas Savienības
Oficiālais Vēstnesis

LV
L sērija

2024/623

7.3.2024.

KOMISIJAS IETEIKUMS (ES) 2024/623

(2023. gada 18. decembris)

par atjauninātā Kipras integrētā nacionālā enerģētikas un klimata plāna projektu, kas aptver 2021.–2030. gada periodu, un par Kipras pasākumu saderību ar Savienības klimatneitralitātes mērķi un piemērotību progresa panākšanai attiecībā uz pielāgošanos

(Autentisks ir tikai teksts grieķu valodā)

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 292. pantu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2018/1999 (2018. gada 11. decembris) par enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 663/2009 un (EK) Nr. 715/2009, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 94/22/EK, 98/70/EK, 2009/31/EK, 2009/73/EK, 2010/31/ES, 2012/27/ES un 2013/30/ES, Padomes Direktīvas 2009/119/EK un (ES) 2015/652 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 525/2013 ([1]), un jo īpaši tās 9. panta 2. punktu un 14. panta 6. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2021/1119 (2021. gada 30. jūnijs), ar ko izveido klimatneitralitātes panākšanas satvaru un groza Regulas (EK) Nr. 401/2009 un (ES) 2018/1999 ([2]), un jo īpaši tās 7. panta 2. punktu,

tā kā:

Ieteikumi par atjauninātā Kipras integrētā nacionālā enerģētikas un klimata plāna (NEKP) projektu, kas aptver laikposmu no 2021. līdz 2030. gadam

(1) Kipra savu atjauninātā integrētā nacionālā enerģētikas un klimata plāna projektu iesniedza 2023. gada 27. jūlijā.

(2) Regulas (ES) 2018/1999 ("Pārvaldības regula") 3. pantā un I pielikumā ir noteikti elementi, kas jāiekļauj atjauninātajos integrētajos nacionālajos enerģētikas un klimata plānos. Komisija 2022. gada decembrī pieņēma Norādījumus dalībvalstīm par atjaunināto nacionālo enerģētikas un klimata plānu projektu un galīgo redakciju sagatavošanas procesu un tvērumu ([3]). Norādījumos bija aprakstīta laba prakse un izklāstīta jaunāko politisko, juridisko un ģeopolitisko norišu ietekme enerģētikas un klimata rīcībpolitiku kontekstā.

(3) Saistībā ar plānu *REPowerEU* ([4]) un 2022. un 2023. gada Eiropas pusgada ciklu ietvaros Komisija ir īpaši pievērsusies dalībvalstīs vajadzīgajām enerģētikas un klimata reformām un investīcijām, kuras stiprinātu enerģētisko drošību un enerģijas pieejamību cenas ziņā, paātrinot zaļu un taisnīgu pārkārtošanos. Tas ir atspoguļots 2022. un 2023. gada valsts ziņojumos par Kipru ([5]) un Padomes ieteikumos Kiprai ([6]). Dalībvalstīm jaunākie tām adresētie ieteikumi būtu jāņem vērā atjaunināto integrēto nacionālo enerģētikas un klimata plānu galīgajā redakcijā.

([1]) OV L 328, 21.12.2018., 1. lpp.
([2]) OV L 243, 9.7.2021., 1. lpp.
([3]) Komisijas paziņojums "Norādījumi dalībvalstīm par 2021.–2030. gada nacionālo enerģētikas un klimata plānu atjaunināšanu" (OV C 495, 29.12.2022., 24. lpp.).
([4]) COM(2022) 230 final.
([5]) SWD(2022) 604 final, SWD(2023) 613 final.
([6]) COM(2022) 604, Ieteikums Padomes ieteikumam; COM(2023) 613 final, Ieteikums Padomes ieteikumam.

(4) Komisijas ieteikumi par nacionālo mērķrādītāju sasniegšanu saskaņā ar Kopīgo centienu regulu ([7]) (KCR) ir balstīti uz ticamību, ka dalībvalstis ievēros 2030. gada mērķrādītājus, ņemot vērā noteikumus par elastības iespēju izmantošanu saskaņā ar KCR.

(5) Komisijas ieteikumu par oglekļa uztveršanu, izmantošanu un uzglabāšanu (*CCUS*) mērķis ir gūt pārskatu par paredzēto šo tehnoloģiju izmantojumu valstu līmenī, arī informāciju par $CO_{2\ gad}$a apjomiem, ko plānots uztvert līdz 2030. gadam, sadalījumā pa tā uztvertā CO_2 avotiem, ko rada iekārtas, uz kurām attiecas Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2003/87/EK ([8]), vai kas rodas no citiem avotiem, piemēram, biogēniem avotiem vai tiešas uztveršanas no gaisa, par plānoto CO_2 transportēšanas infrastruktūru un par iespējamo vietējo CO_2 uzglabāšanas jaudu un CO_2 iesūknēšanas apjomiem, kuri saskaņā ar plānoto būs pieejami 2030. gadā.

(6) Komisijas ieteikumos par sniegumu saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2018/841 ([9]) (Zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības regulu – "ZIZIMM regula") ir aplūkots, kāds ir dalībvalsts sniegums attiecībā uz debeta nepieļaušanas noteikumu par 2021.–2025. gadu (1. periods) un tās nacionālo mērķrādītāju par 2026.–2030. gadu (2. periods), ņemot vērā noteikumus, kas reglamentē minētajā regulā noteikto elastības iespēju izmantošanu. Komisijas ieteikumos ir arī ņemts vērā, ka 1. periodā jebkāds emisiju pārsniegums atbilstīgi ZIZIMM regulai tiks automātiski pārnests uz KCR.

(7) Lai pielāgošanās klimata pārmaiņām pienācīgi atbalstītu enerģētikas un klimata pārmaiņu mazināšanas mērķu sasniegšanu, ir svarīgi apzināt potenciālos klimata pārmaiņu draudus un analizēt klimatisko neaizsargātību un riskus, kas var ietekmēt attiecīgās teritorijas, iedzīvotājus un sektorus. Komisijas ieteikumos par pielāgošanos ir ņemts vērā, ciktāl Kipra savā atjauninātajā NEKP ir integrējusi pielāgošanās mērķus, kuros ņemti vērā klimata riski, kas varētu liegt Kiprai sasniegt enerģētikas savienības mērķus un mērķrādītājus. Ja netiek plānotas un īstenotas konkrētas pielāgošanās rīcībpolitikas un pasākumi, mērķu sasniegšana enerģētikas savienības dimensijās ir apdraudēta. Energoapgādes traucējumu risku dēļ īpaša uzmanība ir jāpievērš ūdens resursu apsaimniekošanai mainīgos klimatiskajos apstākļos, jo enerģijas ražošanu ietekmē plūdi, karstums un sausums.

(8) Komisijas ieteikumi par iecerēm atjaunīgās enerģijas jomā ir balstīti uz formulu, kas noteikta Regulas (ES) 2018/1999 II pielikumā un kam pamatā ir objektīvi kritēriji, un uz galvenajām rīcībpolitikām un pasākumiem, kuri Kipras atjauninātā NEKP projektā jāiekļauj, lai varētu savlaicīgi un izmaksu ziņā lietderīgi nodrošināt Kipras nacionālo devumu Savienības saistošā atjaunīgās enerģijas mērķrādītāja (vismaz 42,5 % 2030. gadā) sasniegšanā, tomēr tiecoties kolektīvi sasniegt 45 % atbilstīgi Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai (ES) 2018/2001 ([10]) par

([7]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2018/842 (2018. gada 30. maijs) par saistošiem ikgadējiem siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājumiem, kas dalībvalstīm jāpanāk no 2021. līdz 2030. gadam un kas dod ieguldījumu rīcībā klimata politikas jomā, lai izpildītu Parīzes nolīgumā paredzētās saistības, un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 525/2013 (OV L 156, 19.6.2018., 26. lpp.), kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2023/857 (2023. gada 19. aprīlis), ar ko groza Regulu (ES) 2018/842 par saistošiem ikgadējiem siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājumiem, kas dalībvalstīm jāpanāk no 2021. līdz 2030. gadam un kas dod ieguldījumu rīcībā klimata politikas jomā, lai izpildītu Parīzes nolīgumā paredzētās saistības, un Regulu (ES) 2018/1999 (OV L 111, 26.4.2023., 1. lpp.).

([8]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2003/87/EK (2003. gada 13. oktobris), ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Kopienā un groza Padomes Direktīvu 96/61/EK (OV L 275, 25.10.2003., 32. lpp.).

([9]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2018/841 (2018. gada 30. maijs) par zemes izmantošanā, zemes izmantošanas maiņā un mežsaimniecībā radušos siltumnīcefekta gāzu emisiju un piesaistes iekļaušanu klimata un enerģētikas politikas satvarā laikposmam līdz 2030. gadam un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 525/2013 un Lēmumu Nr. 529/2013/ES (OV L 156, 19.6.2018., 1. lpp.), kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2023/839 (2023. gada 19. aprīlis), ar ko attiecībā uz darbības jomu, ziņošanas un izpildes noteikumu vienkāršošanu un dalībvalstu 2030. gada mērķrādītāju noteikšanu groza Regulu (ES) 2018/841 un attiecībā uz monitoringa, ziņošanas, progresa apsekošanas un izskatīšanas uzlabošanu groza Regulu (ES) 2018/1999 (OV L 107, 21.4.2023., 1. lpp.).

([10]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/2001 (2018. gada 11. decembris) par no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas enerģijas izmantošanas veicināšanu (OV L 328, 21.12.2018., 82. lpp.), kura grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2023/2413 (2023. gada 18. oktobris), ar ko attiecībā uz atjaunīgo energoresursu enerģijas izmantošanas veicināšanu groza Direktīvu (ES) 2018/2001, Regulu (ES) 2018/1999 un Direktīvu 98/70/EK un atceļ Padomes Direktīvu (ES) 2015/652 (OV L, 2023/2413, 31.10.2023., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2023/2413/oj).

no atjaunīgo energoresursu enerģijas izmantošanas veicināšanu. Komisijas ieteikumi ir balstīti arī uz Kipras devumu konkrētajos mērķrādītājos, kas noteikti minētās direktīvas 15.a, 22.a, 23., 24. un 25. pantā, un saistītajām rīcībpolitikām un pasākumiem tās ātrai transponēšanai un īstenošanai. Ieteikumi atspoguļo to, cik svarīgi ir attīstīt visaptverošu ilgtermiņa plānošanu atjaunīgo energoresursu, jo īpaši vēja enerģijas, apguvei, lai palielinātu pamanāmību Eiropas ražošanas nozarē un tīklu operatoru vidū saskaņā ar Eiropas vēja enerģijas paketi ([11]).

(9) Komisijas ieteikumi par nacionālo devumu energoefektivitātē ir balstīti uz Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2023/1791 ([12]) par energoefektivitāti 4. pantu un minētās direktīvas I pielikumā noteikto formulu, kā arī saistītajām rīcībpolitikām un pasākumiem direktīvas īstenošanai.

(10) Komisijas ieteikumos īpaša uzmanība pievērsta mērķrādītājiem, mērķiem un devumiem, kā arī saistītajām rīcībpolitikām un pasākumiem, ar kuriem īsteno plānu *REPowerEU* nolūkā ātri izbeigt atkarību no Krievijas fosilā kurināmā. Tajos ir ņemtas vērā atziņas, kas gūtas, īstenojot paketi "Taupīsim gāzi, lai ziemā nepietrūkst" ([13]). Ieteikumi atspoguļo neatliekamo vajadzību padarīt energosistēmu noturīgāku, ņemot vērā pienākumus, kas izriet no Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2019/941 ([14]) par riskgatavību elektroenerģijas sektorā un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2017/1938 ([15]) par gāzes piegādes drošību atbilstīgi Komisijas Ieteikumam par enerģijas uzkrāšanu ([16]).

(11) Komisijas ieteikumos ir ņemta vērā vajadzība paātrināt iekšējā enerģijas tirgus integrāciju, lai stiprinātu elastīguma lomu un iespēcinātu un aizsargātu patērētājus. Komisijas ieteikumos ir arī ņemts vērā, cik svarīgi ir novērtēt enerģētiskajā nabadzībā esošo mājsaimniecību skaitu atbilstīgi Regulas (ES) 2018/1999 3. pantam un Komisijas Ieteikumam (ES) 2023/2407 ([17]).

(12) Komisijas ieteikumi atspoguļo to, cik svarīgi ir nodrošināt pietiekamas investīcijas tīrās enerģijas pētniecībā un inovācijā, lai veicinātu tīrās enerģijas risinājumu izstrādes un ražošanas spējas, ietverot atbilstīgas rīcībpolitikas un pasākumus energointensīvām nozarēm un citiem uzņēmumiem, un vajadzību pilnveidot darbaspēka prasmes nulles emisiju industrijai, lai Savienībā nostiprinātu spēcīgu, konkurētspējīgu un tīru ekonomiku.

(13) Komisijas ieteikumu pamatā ir saskaņā ar Parīzes nolīgumu uzņemtās saistības pakāpeniski samazināt fosilā kurināmā izmantošanu, kā arī tas, cik svarīgi ir pakāpeniski atteikties no fosilā kurināmā subsīdijām.

(14) Komisijas ieteikumā par investīciju vajadzībām ir ievērots tās novērtējums par to, vai atjauninātā plāna projektā sniegts vispārējs pārskats par investīciju vajadzībām mērķu, mērķrādītāju un devumu sasniegšanai attiecībā uz visām enerģētikas savienības dimensijām, ir norādīti finansējuma avoti, nošķirot privātos un publiskos avotus, ir izklāstītas investīcijas, kas ir saskanīgas ar Kipras atveseļošanas un noturības plāniem (ANP), Kipras taisnīgas pārkārtošanās teritoriālo plānu (TPTP) un 2022. un 2023. gada konkrētām valstīm adresētajiem ieteikumiem, kas sniegti Eiropas pusgada ietvaros, un ietverts precīzs makroekonomiskais novērtējums par plānotajām rīcībpolitikām un pasākumiem. NEKP būtu jānodrošina valsts rīcībpolitiku un pasākumu pārredzamība un paredzamība, lai veicinātu noteiktību investīciju jomā.

([11]) Paziņojums par Eiropas Vēja enerģijas rīcības plānu (COM(2023) 669 final, 24.10.2023.) un paziņojums par ES mērķu sasniegšanu atkrastes atjaunīgās enerģijas nozarē (COM(2023) 668 final).

([12]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2023/1791 (2023. gada 13. septembris) par energoefektivitāti un ar ko groza Regulu (ES) 2023/955 (OV L 231, 20.9.2023., 1. lpp.).

([13]) Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Taupīsim gāzi, lai ziemā nepietrūkst" (COM(2022) 360 final).

([14]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/941 (2019. gada 5. jūnijs) par riskgatavību elektroenerģijas sektorā un ar ko atceļ Direktīvu 2005/89/EK (OV L 158, 14.6.2019., 1. lpp.).

([15]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2017/1938 (2017. gada 25. oktobris) par gāzes piegādes drošības aizsardzības pasākumiem un ar ko atceļ Regulu (ES) Nr. 994/2010 (OV L 280, 28.10.2017., 1. lpp.).

([16]) Komisijas Ieteikums (2023. gada 14. marts) par enerģijas uzkrāšanu, kas ir dekarbonizētas un drošas ES energosistēmas stūrakmens (OV C 103, 20.3.2023., 1. lpp.).

([17]) Komisijas Ieteikums (ES) 2023/2407 (2023. gada 20. oktobris) par enerģētisko nabadzību (OV L, 2023/2407, 23.10.2023., ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2023/2407/oj).

(15) Komisijas ieteikumi atspoguļo to, cik ļoti svarīgi ir veikt plašas reģionālas apspriešanās un nodrošināt agrīnu un iekļaujošu apspriešanos par plānu, tajā skaitā sabiedrības rezultatīvu līdzdalību, nodrošinot pietiekamu informāciju un termiņu saskaņā ar Orhūsas konvenciju ([18]).

(16) Komisijas ieteikumi par taisnīgu pārkārtošanos atspoguļo novērtējumu par to, vai Kipras plānā ir pietiekami padziļināti apzināta klimatiskās un enerģētiskās pārkārtošanās ietekme uz sociālo jomu, nodarbinātību un prasmēm un ir izklāstītas pienācīgas papildinošās rīcībpolitikas un pasākumi, ar kuriem veicina taisnīgu pārkārtošanos, vienlaikus sniedzot ieguldījumu gan cilvēktiesību, gan dzimumu līdztiesības veicināšanā.

(17) Komisijas ieteikumi Kiprai ir balstīti uz novērtējumu par tās atjauninātā NEKP projektu ([19]), kas tiek publicēts kopā ar šo ieteikumu.

(18) Kiprai šie ieteikumi būtu pienācīgi jāņem vērā, izstrādājot galīgo atjauninātu integrēto NEKP, kas jāiesniedz līdz 2024. gada 30. jūnijam.

Ieteikumi par saderību ar Savienības klimatneitralitātes mērķi un piemērotību progresa panākšanai attiecībā uz pielāgošanos

(19) Saskaņā ar Regulu (ES) 2021/1119 (Eiropas Klimata akts) Komisijai ir jānovērtē valsts pasākumu saderība ar klimatneitralitātes mērķi un piemērotība progresa panākšanai attiecībā uz pielāgošanos. Komisija novērtēja Kipras pasākumu saderību ar šiem mērķiem un piemērotību šo mērķu sasniegšanai ([20]). Turpmāk sniegtie ieteikumi ir balstīti uz minēto novērtējumu. Kiprai šie ieteikumi būtu pienācīgi jāņem vērā un attiecīgi jārīkojas saskaņā ar Eiropas Klimata aktu.

(20) Lai gan Savienībā neto siltumnīcefekta gāzu emisijas (arī no zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības (ZIZIMM), neieskaitot starptautisko transportu) kopumā pastāvīgi samazinās, kas lielā mērā atbilst lineārajai trajektorijai, lai sasniegtu Savienības 2030. gada klimata mērķrādītāju (–55 %) un Savienības 2050. gada klimatneitralitātes mērķi, emisiju samazinājuma temps ir jāpaātrina, un šajā ziņā svarīga ir dalībvalstu rīcība. Progress dalībvalstīs ir bijis nevienāds, pastāvot vairākām sektorālām problēmām un nepilnībām, kas jānovērš bez turpmākas kavēšanās. Novērtējums, kas balstīts uz pieejamo informāciju, liecina, ka attiecībā uz Kipru progress virzībā uz Savienības klimatneitralitātes mērķi šķiet nepietiekams. Uzticamas ilgtermiņa stratēģijas ir stūrakmens, lai sasniegtu ekonomisko pārveidi, kas vajadzīga, lai virzītos uz Savienības klimatneitralitātes mērķi.

(21) Lai nodrošinātu klimatadaptācijas stratēģiju un plānu lietderību, ir svarīgi pienācīgi noteikt, kādi potenciālie klimata pārmaiņu draudi var ietekmēt konkrētu jomu vai sektoru. Pirmajam solim vēriena stiprināšanā attiecībā uz pielāgošanos vajadzētu būt tāda atbilstoša nacionālās klimata rīcībpolitikas tiesiskā regulējuma pieņemšanai, kas nosaka regulāri atjauninātus saistošus pielāgošanās mērķus, kuri dotu iespēju mērīt kopējo progresu noturības veidošanā. Lai nodrošinātu rezultatīvu pielāgošanos nepieciešamajā apjomā un visos ietekmētajos sektoros, ir vajadzīga skaidri pilnvarota pārvaldības un koordinācijas struktūra ar augsta līmeņa politisko atbalstu. Šī struktūra var ietvert starpdepartamentu darba grupu vai komiteju. Lai saglabātu pārskatatbildību un uzlabotu pielāgošanās politiku, ir nepieciešama pielāgošanās centienu uzraudzība un izvērtēšana. Pielāgošanās finansēšanai var piesaistīt dažādus ES finansējuma instrumentus. Kad dalībvalstis izstrādā nacionālos plānus attiecīgo ES fondu ietvaros, priekšplānā būtu jāizvirza klimatnoturības apsvērumi. Izdevumi nedrīkstētu kaitēt pielāgošanās procesam, tas ir, palielināt finansējuma saņēmēju vai citu dalībnieku neaizsargātību. Investīciju vajadzības pielāgošanās klimata pārmaiņām jomā palielinās un nākamajās desmitgadēs palielināsies ātrāk. Uzlabots finansējums būtu jāpapildina ar pietiekamu spēju un zinātību, kas nepieciešama pārvaldei, kā arī īstenošanai, lai nodrošinātu izdevumu kvalitāti un apguves spēju un izvairītos no kļūdainas pielāgošanās. Papildus publiskajam un privātajam finansējumam, sadarbojoties ar privāto sektoru un finanšu iestādēm, varētu izpētīt arī inovatīvus finansējuma instrumentus.

([18]) 1998. gada 25. jūnija Konvencija par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesas iestādēs saistībā ar vides jautājumiem ("Orhūsas konvencija").

([19]) SWD(2023) 910.

([20]) 2023. gada klimatrīcības progresa ziņojums (COM(2023) 653) un Komisijas dienestu darba dokuments "Novērtējums par progresu attiecībā uz pielāgošanos klimata pārmaiņām atsevišķās dalībvalstīs saskaņā ar Eiropas Klimata aktu" (SWD(2023) 932).

(22) Visneaizsargātākās kopienas ir tās, attiecībā uz kurām ir palielināta varbūtība, ka tās ietekmēs klimata pārmaiņas. Dažādu reģionu un sociālekonomisko grupu nevienlīdzīgā pakļautība klimata pārmaiņu ietekmei un neaizsargātība pret to vēl vairāk saasina jau iepriekš pastāvošo nevienlīdzību un neaizsargātību. Ar taisnīgu noturību būtu jāmazina nevienādais klimata riska slogs un jānodrošina taisnīgums pielāgošanās radīto ieguvumu sadalījumā. Privātās ieinteresētās personas ir pārmaiņu rosinātāji, kas nodrošina informāciju, resursus, spējas un finansējumu. Vietējam līmenim ir kompetences, kas var plašāk ietekmēt klimatnoturību. Svarīgi ir sagatavot un īstenot reģionālas pielāgošanās rīcībpolitikas.

(23) Dabā balstīti risinājumi sniedz efektīvas un izmaksu ziņā lietderīgas iespējas attiecībā uz pielāgošanos klimata pārmaiņām un to mazināšanu, ja vien to izmantošana tiek stimulēta ar stratēģiskiem satvariem, rīcībpolitikām un finansējumu. Tos var īstenot vai nu neatkarīgi, vai integrējot citos pielāgošanās un mazināšanas pasākumos kopā ar tehnoloģiskākiem vai infrastruktūrā balstītiem risinājumiem. Īstenošanā ir jāņem vērā ekosistēmu sarežģītība un paredzamā klimata pārmaiņu ietekme, vietējais konteksts, saistītās intereses un vērtības, kā arī sociālekonomiskie apstākļi,

AR ŠO KIPRAI IESAKA.

ATTIECĪBĀ UZ ATJAUNINĀTĀ NACIONĀLĀ ENERĢĒTIKAS UN KLIMATA PLĀNA PROJEKTU SASKAŅĀ AR REGULU (ES) 2018/1999

1. Nospraust izmaksefektīvas papildu rīcībpolitikas un pasākumus, jo īpaši transporta un ēku sektorā un ar CO_2 nesaistītām emisijām, tajā skaitā metānu, N_2O un F gāzēm, ko rada rūpnieciskie procesi un produktu izmantošana, lauksaimniecība un atkritumu apsaimniekošana, nolūkā novērst paredzamo 8,9 procentpunktu plaisu virzībā uz nacionālā siltumnīcefekta gāzu mērķrādītāja (–32 %) sasniegšanu 2030. gadā salīdzinājumā ar 2005. gada līmeni saskaņā ar KCR. Iesniegt atjauninātas prognozes nolūkā parādīt, kā ar esošajām un plānotajām rīcībpolitikām tiks sasniegts mērķrādītājs, un, ja nepieciešams, precizēt, kā tiks izmantotas KCR paredzētās elastības iespējas, lai nodrošinātu atbilstību. Papildināt informāciju par rīcībpolitikām un pasākumiem, skaidri izklāstot to tvērumu, grafiku un, ja iespējams, paredzamo ietekmi uz siltumnīcefekta gāzu samazinājumu,, arī attiecībā uz pasākumiem Savienības finansējuma programmās, piemēram, kopējā lauksaimniecības politikā.

2. Noteikt CO_2 emisiju daudzumu, ko var uztvert katru gadu līdz 2030. gadam, norādot arī avotu. Sniegt sīku informāciju par to, kā uztvertais CO_2 tiks transportēts. Apzināt kopējo CO_2 uzglabāšanas jaudu un iesūknēšanas apjomus, kas būs pieejami līdz 2030. gadam.

3. Nospraust konkrētus ceļus, kā sasniegt nacionālo ZIZIMM mērķrādītāju, kas definēts Regulā (ES) 2018/841. Ietvert papildu pasākumus ZIZIMM sektorā, sīki aprakstot to grafiku un tvērumu un skaitliski izsakot to paredzamo ietekmi, lai nodrošinātu, ka siltumnīcefekta gāzu piesaistījumi tiek faktiski saskaņoti ar 2030. gada ES neto piesaistījumu mērķrādītāju, kas ir –310 Mt CO_2 ekvivalenta, un ar valstij noteikto piesaistījumu mērķrādītāju –63 kt CO_2 ekvivalenta, kas noteikts Regulā (ES) 2018/841. Sniegt skaidru informāciju par to, kā publiskie fondi (gan Savienības fondi, ieskaitot kopējo lauksaimniecības politiku, gan valsts atbalsts) un privātais finansējums, ko nodrošina ar oglekļsaistīgas lauksaimniecības shēmu starpniecību, tiek konsekventi un lietderīgi izmantoti nacionālā neto piesaistījumu mērķrādītāja sasniegšanai. Sniegt informāciju par stāvokli un progresu, kas jāsasniedz, lai nodrošinātu palielinājumus līdz augstākas pakāpes līmeņiem/ģeogrāfiski skaidri noteiktām datu kopām uzraudzībai, ziņošanai un verifikācijai saskaņā ar Regulas (ES) 2018/1999 V pielikuma 3. daļu.

4. Sniegt papildu informāciju par attiecīgo klimatisko neaizsargātību un riskiem nacionālo mērķu, mērķrādītāju un devumu sasniegšanā, kā arī rīcībpolitikām un pasākumiem dažādajās enerģētikas savienības dimensijās. Labāk izklāstīt un skaitliski izteikt saikni ar konkrētajiem enerģētikas savienības mērķiem un rīcībpolitikām, kas būtu jāatbalsta ar pielāgošanās rīcībpolitikām un pasākumiem. Pietiekami sīki izklāstīt papildu pielāgošanās rīcībpolitikas un pasākumus, kas palīdz Kiprai sasniegt nacionālos mērķus, mērķrādītājus un devumus enerģētikas savienības ietvaros. Pievērst īpašu uzmanību ūdens resursu apsaimniekošanai mainīgos klimatiskajos apstākļos energoapgādes traucējumu risku dēļ, jo plūdi, karstums un sausums ietekmē enerģijas ražošanu.

5. Izvirzīt ievērojami augstāku mērķi, proti, palielināt atjaunīgo energoresursu īpatsvaru līdz vismaz 33 % kā devumu Savienības saistošajā atjaunīgās enerģijas mērķrādītājā, kas 2030. gadam noteikts grozītās Direktīvas (ES) 2018/2001 3. panta 1. punktā, saskaņā ar Regulas (ES) 2018/1999 II pielikumā noteikto formulu. Iekļaut indikatīvu trajektoriju, pēc kuras vadoties tiek sasniegti Regulas (ES) 2018/1999 4. panta a) punkta 2. apakšpunktā minētie atsauces punkti 2025. un 2027. gadam.

6. Iesniegt aplēstās trajektorijas un ilgtermiņa plānu atjaunīgās enerģijas tehnoloģiju ieviešanai par nākamajiem 10 gadiem un perspektīvā līdz 2040. gadam. Iekļaut konkrētus mērķrādītājus nolūkā palīdzēt sasniegt indikatīvo mērķrādītāju attiecībā uz inovatīvām atjaunīgās enerģijas tehnoloģijām. Iekļaut saistošu apakšmērķrādītāju attiecībā uz nebioloģiskas izcelsmes atjaunīgajām degvielām (*RFNBO*) rūpniecībā 2030. gadam. Iekļaut indikatīvu mērķrādītāju attiecībā uz siltumapgādi un aukstumapgādi nolūkā sasniegt papildvērtības, kuras noteiktas grozītās Direktīvas (ES) 2018/2001 IA pielikumā, un indikatīvu mērķrādītāju centralizētajā siltumapgādē un aukstumapgādē 2021.–2030. gadam. Precizēt, kuru mērķrādītāju transporta sektorā Kipra ir iecerējusi sasniegt ar degvielas piegādātājiem noteikto pienākumu, arī ar apakšmērķrādītāju attiecībā uz modernām biodegvielām un nebioloģiskas izcelsmes atjaunīgajām degvielām (*RFNBO*), kurš nodrošinātu, ka tiek ievērots 2030. gadam noteiktais minimālais *RFNBO* līmenis.

7. Iekļaut sīki izstrādātas un skaitliski izteiktas rīcībpolitikas un pasākumus tā, lai būtu iespējams savlaicīgi un izmaksu ziņā lietderīgi sasniegt nacionālo devumu Savienības saistošajā atjaunīgās enerģijas mērķrādītājā (vismaz 42,5 % 2030. gadā), kopīgi cenšoties sasniegt 45 %. Jo īpaši aprakstīt, kā tā plāno paātrināt atļauju piešķiršanas procedūru, un plašāk aprakstītu atjaunīgās enerģijas tehnoloģijas, attiecībā uz kurām tā plāno noteikt "atjaunīgo energoresursu paātrinātas apguves teritorijas" ar ātrākām un vienkāršākām procedūrām. Aprakstīt, kā tā plāno paātrināt atjaunīgo energoresursu apguvi, izmantojot atjaunīgās elektroenerģijas pirkuma līgumus, izcelsmes apliecinājumus un satvaru pašpatēriņa un energokopienu veicināšanai. Aprakstīt, kā tiks aptverta pienākuma izstrāde degvielas piegādātājiem transporta sektorā, un ietvert salīdzināmus pasākumus ūdeņraža izmantošanas veicināšanai rūpniecībā un ES atjaunīgā ūdeņraža tirdzniecības sagatavošanai.

8. Ciktāl iespējams, norādīt paredzamo grafiku pasākumiem, kā rezultātā tiks pieņemtas leģislatīvās un neleģislatīvās rīcībpolitikas un pasākumi, kuru mērķis ir transponēt un īstenot grozītās Direktīvas (ES) 2018/2001 noteikumus, jo īpaši attiecībā uz iepriekšējos punktos minētajiem pasākumiem.

9. Nacionālo energoefektivitātes devumu enerģijas galapatēriņā ietvert Savienības saistošajā enerģijas galapatēriņa mērķrādītājā 2030. gadam saskaņā ar Direktīvas (ES) 2023/1791 4. pantu un I pielikumu vai devumu, kas ir ekvivalents koriģētajam indikatīvajam nacionālajam devumam, kuru Komisija iesniegs katrai dalībvalstij līdz 2024. gada 1. martam saskaņā ar minētās direktīvas 4. panta 5. punktu. Nacionālo energoefektivitātes devumu primārās enerģijas patēriņā ietvert Savienības indikatīvajā primārās enerģijas patēriņa mērķrādītājā saskaņā ar Direktīvas (ES) 2023/1791 4. pantu un I pielikumu.

10. Ietvert atjauninātu mērķuzdevumu nolūkā līdz 2050. gadam nodrošināt ļoti energoefektīvu un dekarbonizētu nacionālo ēku fondu un esošo ēku pārveidošanu par bezemisiju ēkām. Iekļaut starpposma atskaites punktus 2030. un 2040. gadam un šo atskaites punktu salīdzinājumu ar jaunāko ilgtermiņa renovācijas stratēģiju. Ietvert vairāk informācijas par saistītajiem pasākumiem attiecībā uz ēkām un to ietekmi enerģijas ietaupījuma ziņā.

11. Stiprināt energosistēmas noturību, jo īpaši nosakot mērķi enerģijas uzkrāšanas izvēršanai un izvirzot skaidras rīcībpolitikas un pasākumus imperatīvās pielāgošanās klimata pārmaiņām integrēšanai energosistēmā. Plašāk novērtēt nākotnes gāzes infrastruktūras atbilstību dekarbonizācijas mērķiem. Novērtēt naftas infrastruktūras (jo īpaši naftas krājumu) atbilstību paredzamajam naftas pieprasījuma samazinājumam un pārejai uz zemāka oglekļa līmeņa alternatīvām.

12. Izvirzīt skaidrus mērķus un mērķrādītājus pieprasījumreakcijai nolūkā uzlabot energosistēmas elastīgumu, ņemot vērā elastīguma vajadzību novērtējumu, un aprakstīt konkrētus pasākumus, ar kuriem veicināt energosistēmas integrāciju saistībā ar grozītās Direktīvas (ES) 2018/2001 20.a pantu. Attīstīt konkurētspējīgākus mazumtirgus un paaugstināt patērētāju iespēcināšanas līmeni mazumtirgū.

13. Plašāk attīstīt pieeju enerģētiskās nabadzības mazināšanai, iekļaujot novērtējumu par pašlaik ietekmēto mājsaimniecību situāciju un norādot konkrētu izmērāmu samazināšanas mērķrādītāju, kā prasīts Regulā (ES) 2018/1999, ņemot vērā Ieteikumu (ES) 2023/2407. Sniegt papildu informāciju par esošajiem un potenciālajiem pasākumiem enerģētiskās nabadzības mazināšanai un par atvēlētajiem finanšu resursiem gan no sociālās politikas perspektīvas (pieejamība cenas ziņā), gan no strukturālo energopasākumu perspektīvas. Paskaidrot, kā ir paredzēts izvērst energoefektivitātes pasākumu izmantošanu saskaņā ar energoefektivitātes pienākuma shēmu enerģētiskās nabadzības mazināšanai, kā prasīts Regulā (ES) 2018/1999.

14. Sīkāk precizēt valsts mērķus pētniecības, inovācijas un konkurētspējas jomā nolūkā izvērst tīrās tehnoloģijas, nosakot ceļu virzībai uz 2030. un 2050. gadu ar mērķi atbalstīt rūpniecības dekarbonizāciju un uzņēmumu pārkārtošanos uz neto nulles emisiju un aprites ekonomiku; Izvirzīt rīcībpolitikas un pasākumus neto nulles emisiju projektu attīstīšanai, ieskaitot projektus, kas ir būtiski energoietilpīgām nozarēm. Aprakstīt paredzamu un vienkāršotu tiesisko regulējumu atļauju piešķiršanas procedūrām un to, kā vajadzības gadījumā tiks vienkāršota piekļuve valsts finansējumam. Darīt zināmas sīki izstrādātas rīcībpolitikas un pasākumus energosistēmas digitalizācijai un ar tīro enerģiju saistītu prasmju attīstīšanai un veicināt atvērtu tirdzniecību noturīgām un ilgtspējīgām neto nulles emisiju pamatkomponentu un aprīkojuma piegādes ķēdēm.

15. Precizēt reformas un pasākumus tādu privāto investīciju piesaistīšanai, kuras vajadzīgas, lai sasniegtu enerģētikas un klimata mērķrādītājus. Uzlabot un paplašināt investīciju vajadzību analīzi nolūkā iekļaut vispusīgu un konsekventu pārskatu par publisko un privāto investīciju vajadzībām gan kopumā, gan dalījumā pa sektoriem. Papildināt lejupēju ekonomikas mēroga pieeju ar augšupēju projekta novērtējumu. Iekļaut kopējo investīciju vajadzību sadalījumu ar papildu informāciju par valsts, reģionālajiem un Savienības finansējuma avotiem, kā arī piesaistāmajiem privātajiem finansējuma avotiem. Pievienot īsu aprakstu par finanšu atbalsta shēmas veidu, kas izvēlēts, lai īstenotu rīcībpolitikas un pasākumus, kuri tiek finansēti no valsts budžeta un jauktiem finanšu instrumentiem, izmantojot dotācijas, aizdevumus, tehnisko palīdzību un publiskās garantijas, aprakstot arī valsts attīstību veicinošo banku lomu attiecīgajās shēmās un/vai to, kā tiek piesaistīts privātais finansējums. Apsvērt iespēju kā finansējuma avotu izmantot izmaksu ziņā lietderīgos iedales apjomu pārskaitījumus uz citām dalībvalstīm saskaņā ar KCR. Sniegt detalizētu novērtējumu par plānoto rīcībpolitiku un pasākumu makroekonomisko ietekmi.

16. Sīki paskaidrot, kā un līdz kuram laikam Kipra plāno pakāpeniski atteikties no atlikušajām fosilā kurināmā subsīdijām.

17. Sniegt sīku informāciju par klimatiskās un enerģētiskās pārkārtošanās ietekmi uz sociālo, nodarbinātības un prasmju jomu vai jebkādu citu distributīvo ietekmi un par plānotajiem mērķiem, rīcībpolitikām un pasākumiem taisnīgas pārkārtošanās atbalstīšanai. Precizēt atbalsta veidu, iniciatīvu ietekmi, mērķgrupas un atvēlētos resursus, ņemot vērā Padomes ieteikumu par to, kā nodrošināt taisnīgu pārkārtošanos uz klimatneitralitāti ([21]). Nodrošināt saskaņotību starp grafiku fosilā kurināmā izmantošanas pakāpeniskai izbeigšanai, kas noteikts taisnīgas pārkārtošanās teritoriālajā plānā un galīgajā atjauninātajā NEKP, jo īpaši attiecībā uz Dekelijas smagās degvielas spēkstaciju. Ciktāl iespējams, iekļautu vairāk elementu nolūkā nodrošināt pienācīgu analītisko bāzi topošā sociālā klimata plāna sagatavošanai saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2023/955 ([22]), iekļaujot norādes par to, kā novērtēt problēmas un sociālo ietekmi, ko uz visneaizsargātākajiem dalībniekiem radīs emisijas kvotu tirdzniecības sistēma attiecībā uz kurināmā sadedzināšanu ēku, autotransporta un papildu sektoros, un identificēt potenciālos labuma guvējus un attiecīgu politikas satvaru. Paskaidrot, kā NEKP norādītais politikas satvars palīdzēs sagatavot Kipras sociālo klimata plānu un kā tiks nodrošināta saskanība starp abiem plāniem.

18. Nodrošināt iekļaujošu sabiedrības līdzdalību saprātīgā termiņā un vietējo iestāžu un pilsoniskās sabiedrības plašu dalību plāna sagatavošanā. Sniegt skaidru pārskatu par to, kā apspriešanās process nodrošinās plašu sabiedrības līdzdalību no visu attiecīgo iestāžu, pilsoņu un ieinteresēto personu, tajā skaitā sociālo partneru, puses gan plāna projekta, gan galīgās atjauninātās redakcijas sagatavošanā. Sniegt kopsavilkumu par dažādo dalībnieku paustajiem viedokļiem un kopsavilkumu par to, kā plānā ir integrēti apspriešanās laikā paustie viedokļi.

([21]) Padomes Ieteikums (2022. gada 16. jūnijs) par to, kā nodrošināt taisnīgu pārkārtošanos uz klimatneitralitāti (OV C 243, 27.6.2022., 35. lpp.).

([22]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/955 (2023. gada 10. maijs), ar ko izveido Sociālo klimata fondu un groza Regulu (ES) 2021/1060 (OV L 130, 16.5.2023., 1. lpp.).

19. Stiprināt reģionālo sadarbību un jo īpaši aprakstīt, kā Kipra plāno līdz 2025. gadam izveidot satvaru sadarbībai ar citām dalībvalstīm saskaņā ar grozītās Direktīvas (ES) 2018/2001 9. pantu.

ATTIECĪBĀ UZ VALSTS PASĀKUMU SADERĪBU AR KLIMATNEITRALITĀTES MĒRĶI UN PIEMĒROTĪBU PROGRESA PANĀKŠANAI ATTIECĪBĀ UZ PIELĀGOŠANOS SASKAŅĀ AR REGULU (ES) 2021/1119

1. Pastiprināt klimata pārmaiņu mazināšanas centienus, panākot reālu progresu attiecībā uz esošajām un plānotajām rīcībpolitikām, un apsvērtu steidzamus papildu pasākumus nolūkā paredzamos siltumnīcefekta gāzu samazinājumus un prognozes saskaņot ar klimatneitralitātes mērķi.

2. Atjaunināt un palielināt valsts ilgtermiņa stratēģijas vērienu un kvalitāti, precizējot Kipras ilgtermiņa klimatneitralitātes mērķi un pamatojot Kipras emisiju samazinājumus un piesaistes mērķrādītāju uzlabojumus konkrētos sektoros ar ticamām rīcībpolitikām un pasākumiem.

3. Novērtēt attiecīgo neaizsargātību un riskus, kas saistīti ar jūras līmeņa paaugstināšanos, piekrastes eroziju un sāļūdens intrūziju. Izveidot atbilstošu tiesisko regulējumu pielāgošanās klimata pārmaiņām politikai un rīcībai. Pilnvarot pārvaldības struktūru, kas spēj atbalstīt spēcīgu plānošanu, risinājumu izvēršanu, uzraudzību un izvērtēšanu saistībā ar pielāgošanos visos sektoros, iedzīvotāju grupās un administratīvajos līmeņos. Klimatnoturības apsvērumus vairāk izvirzīt priekšplānā Savienības finansējuma programmu, piemēram, kopējās lauksaimniecības politikas, kohēzijas politikas finansējuma un citu attiecīgo Savienības fondu, atbalsta izmantošanā. Fondu līdzekļi būtu jātērē tā, lai tie palielinātu klimatnoturību un nepalielinātu neaizsargātību (t. i., nenodarītu būtisku kaitējumu pielāgošanās procesam). Nodrošināt, ka ir ieviesti publiskā un privātā finansējuma mehānismi attiecībā uz pielāgošanās darbībām un ka budžeti ir samērīgi ar investīciju vajadzībām, jo īpaši prioritārajos neaizsargātajos sektoros.

4. Ieinteresēto personu grupas, kas ir īpaši neaizsargātas pret klimata pārmaiņu ietekmi, iesaistīt Kipras pielāgošanās politikas izstrādē un īstenošanā. Iesaistīt sociālos partnerus un privātā sektora ieinteresētās personas politikas izstrādē, īstenošanā un investīcijās. Dokumentēt attiecīgo apspriežu procesus un rezultātus. Izveidot mehānismus nolūkā nodrošināt reģionālo rīcībpolitiku sagatavošanu un to regulāru izskatīšanu un atjaunināšanu.

5. Valsts stratēģijās, rīcībpolitikās un plānos veicināt dabā balstītus risinājumus un uz ekosistēmu balstītu pielāgošanos un nodrošinātu investīcijas to īstenošanai.

Briselē, 2023. gada 18. decembrī

Komisijas vārdā –
Komisijas locekle
Kadri SIMSON